

Opetus- ja kulttuuriministeriön tietosuojailmoitus rekisteröidylle

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun seurannassa ja arvioinnissa käsiteltävät henkilötiedot

1 Yleistä

Tämä tietosuojailmoitus sisältää EU:n tietosuoja-asetuksen (EU) 679/2016 13 ja 14 artiklan mukaiset tiedot rekisteröidylle (luonnolliselle henkilölle). Tämä ilmoitus on alkuperäisessä muodossaan (28.9.2021) annettu arviointeihin osallistuvien lasten huoltajille ennen henkilötietojen keräämistä ja se on ollut saatavilla opetus- ja kulttuuriministeriön internet-sivuilla. Ilmoitusta on tarkennettu 1.11.2021 varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen henkilöstöstä kerättävien tietojen osalta. Päivitetty versio on toimitettu varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen henkilöstölle, ajantasaisille kuntayhteyshenkilöille sekä asetettu saataville opetus- ja kulttuuriministeriön internetsivuilla.

2 Rekisterinpitäjä ja rekisterinpitäjän yhteystiedot

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Kirjaamon käyntiosoite: Ritarikatu 2 b, Helsinki
Postiosoite: PL 29, 00023 VALTIONEUVOSTO
Sähköpostiosoite: kirjaamo@minedu.fi
Puh. 0295 16001 (Valtioneuvoston vaihde)

3 Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Opetus- ja kulttuuriministeriön tietosuojavastaava
Sähköpostiosoite: okmtietosuojavastaava@minedu.fi
Postiosoite: Opetus- ja kulttuuriministeriö, PL 29, 00023 VALTIONEUVOSTO

4 Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset

Henkilötietoja käsitellään kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta annetun lain (1046/2020, kokeilulaki) 10 §:n mukaisen seurannan ja arvioinnin toteuttamiseksi.

Seurantatutkimuksessa kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun tarkoituksen toteutumista selvitetään seuraamalla ja arvioimalla kokeilun toimeenpanoa, kohdejoukkoa, kokeilun pedagogisia ja toiminnallisia käytäntöjä sekä kokeilun opetussuunnitelman perusteita ja paikallisia opetussuunnitelmia. Näin saadaan tietoa ja kokemuksia siitä, miten kaksivuotisen esiopetuksen käytännön järjestelyt ovat onnistuneet kokeilukunnissa ja ovatko esimerkiksi lapset, perheet ja kasvatushenkilöstö olleet siihen tyytyväisiä.

Seurantatutkimuksessa verrataan koe- ja verrokkiryhmää ja selvitetään, mitä vaikutuksia kaksivuotisella esiopetuksella on ollut koeryhmään kuuluviin lapsiin. Seurannan ja arvioinnin tulokset tuottavat tutkittua tietoa päätöksenteon tueksi.

5 Henkilötietojen käsittelyperuste

Henkilötietojen käsittely perustuu EU:n yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 c kohdan perusteella ministeriön lakisääteisiin tehtäviin.

- Laki kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta (1046/2020) 3 ja 10 §
- Valtioneuvoston ohjesääntö (262/2003) 11 § ja 18 §
- Valtioneuvoston asetus opetus- ja kulttuuriministeriöstä (310/2010) 1 §.

6 Käsiteltävät rekisteröityjen ryhmät, henkilötietoryhmät ja henkilötietojen lähteet

Kokeilutoimintaan osallistuvia lapsia ja verrokkiryhmää arvioidaan kyselyillä, jotka perustuvat sekä aikaisempiin suomalaisiin kyselyihin että kansainvälisesti käytettyihin kyselyihin. Kyselyiden avulla kartoitetaan lasten kielellisiä ja matemaattisia valmiuksia, sosiaalisia taitoja, itsetuntoa ja hyvinvointia. Tietoa kerätään kolmella kyselyllä, jotka toteutetaan kokeiluryhmälle kaksivuotisen esiopetuksen alussa, kaksivuotisen esiopetuksen toisen vuoden alussa ja peruskoulun alussa. Verrokkiryhmälle toteutetaan vastaavat kyselyt samaan aikaan varhaiskasvatuksessa, yksivuotisen esiopetuksen alussa ja peruskoulun alussa. Lisäksi osalle lapsista toteutetaan mahdollisesti erillisiä seurantakyselyitä myöhemmin perusopetuksen aikana.

Kyselyn toteuttamista varten käytetään kokeilulaissa säädettyä Opetushallituksen ylläpitämää kokeilurekisteriä. Kokeilurekisteristä poimitaan kyselytutkimukseen osallistuvien lasten nimet, oppijanumerot sekä varhaiskasvatuksen toimipaikan tai koulun tiedot. Opetushallitus toimittaa tiedot Turun yliopiston oppimisanalytiikan keskukselle, joka toteuttaa kyselyt sähköisesti yhdessä varhaiskasvatuksen toimipaikan tai koulun henkilökunnan kanssa. Kaikkia tietoja käsitellään tietoturvalisäsuojassa ympäristössä ja tietoihin on pääsy vain rajatuilla henkilöillä, joita sitoo vaitiolovelvollisuus.

Kyselyssä kerättyjä tietoja täydennetään varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen henkilöstöltä, kuntien varhaiskasvatuksesta vastaavilta viranhaltijoilta ja huoltajilta kerätyillä kyselytiedoilla sekä rekisteripohjaisilla tiedoilla. Lasta koskevien rekisteripohjaisten tietojen lähteenä ovat Opetushallituksen ylläpitämät kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun kokeilurekisteri sekä Varda- ja Koski-tietovarannot, koulujen ylläpitämät rekisterit sekä Tilastokeskuksen ylläpitämät rekisteripohjaiset tutkimusaineistot. Kyselyaineistoon voidaan liittää seuraavia lasta koskevia rekisteripohjaisia tausta- ja seurantatietoja:

- äidinkieli, syntymäpaikka ja -aika, sukupuoli, asuinalueita kuvaavat tunnusluvut (lähde: Tilastokeskus)
- varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen toimipaikkoja ja ryhmiä koskevat tunnusluvut (lähde: Varda- ja Koski-tietovarannot ja kokeilurekisteri)
- arvosanat, poissaolot ja kurinpidolliset toimenpiteet peruskoulussa (lähde: koulujen ylläpitämät rekisterit ja Koski-tietovaranto).

Toimipaikkoja ja asuinalueita kuvaavien tunnuslukujen muodostamisessa käytetään rekisteriaineiston lisäksi kuntien varhaiskasvatuksesta vastaaville viranhaltijoille, varhaiskasvatuksen opettajille ja kokeilutoimintaan osallistuvien ja verrokkiryhmään kuuluvien lasten huoltajille suunnatuilla verkkokyselyillä kerättyjä tietoja. Lisäksi kyselyaineistoon liitetään Tilastokeskuksen ylläpitämistä rekisteripohjaisista tutkimusaineistoista taustatietoja lapsen huoltajista tai vanhemmista ja varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen henkilöstöstä. Näitä tietoja hyödynnetään tilastollisessa analyysissä lisäämään tilastollista

voimaa ja kohdentamaan analyysiä. Taustatiedot ovat: sukupuoli, äidinkieli, syntymäpaikka ja -aika, Suomeen muuttamisen ajankohta (jos henkilö on syntynyt ulkomailla), työ- ja asuinpaikkoja kuvaavat tunnusluvut, tulot, ammatti, koulutus sekä perheen lasten lukumäärä, sukupuoli ja syntymäajat. Henkilötunnuksia käsitellään rekisteritietoja yhdistettäessä. Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen henkilöstön henkilötunnusten lähteenä ovat henkilöiden työnantajaa edustavat tahot. Vanhempien henkilötunnukset saadaan Digi- ja väestötietovirastosta.

Kyselyaineiston ja rekisteripohjaisen tiedon yhdistäminen tehdään Tilastokeskuksessa. Tietojen yhdistämisen jälkeen aineistosta korvataan henkilöiden nimet, oppijanumerot, henkilötunnukset ja mahdolliset muut suorat tunnistetiedot ns. pseudotunnisteella, jolloin yksittäistä henkilöä ei pysty tunnistamaan aineistosta suorien tunnistetietojen perusteella. Suorat tunnistetiedot säilytetään erillään muusta aineistosta ja niihin on pääsy vain niillä Tilastokeskuksen työntekijöillä, joiden työtehtäviin kuuluu tämänkaltaisten aineistojen käsittely.

Tutkimusryhmä analysoi pseudonymisoitua tutkimusaineistoa Tilastokeskuksen suojatussa etäkäyttöjärjestelmässä, johon voivat kirjautua vain tutkimusluvan tähän hankkeeseen saaneet tutkijat. Julkaistavista tutkimustuloksista ei voi tunnistaa yksittäisiä henkilöitä, varhaiskasvatuksen toimipaikkoja tai kouluja.

Kokeilulaissa säädetyn seurantatutkimuksen päätyttyä tutkimusaineisto arkistoidaan Kansallisarkiston seulontapäätöksellä. Kokeilusta arvioidaan syntyvän kansainvälisestikin ottaen merkittävää tutkimusaineistoa. On mahdollista, että arkistoidusta kokeiluaineistosta toteutetaan pitkittäistutkimuksia ja että aineistoa yhdistetään muihin kysely- ja rekisteritietoihin. Lasta koskevia rekisteripohjaisia seurantatietoja saatetaan kerätä koko hänen elämänsä ajalta. Kysely- ja rekisteritietojen avulla voidaan tutkia esimerkiksi kyselyyn osallistuneiden lasten koulunkäyntiä perusopetuksessa sekä perusopetuksen jälkeisiä koulutus- ja ammattivalintoja, työllisyyttä, tuloja ja perhetilannetta.

7 Henkilötietojen käsittelijät ja vastaanottajat

Henkilötietojen käsittelijöitä ovat

- Seuranta- ja arviointitutkimuksen toteuttava tutkimusryhmä
- Tilastokeskus
- Kokeilukunnat

On mahdollista, että arkistoituja tietoja luovutetaan myöhemmin muihin tutkimuksiin.

8 Henkilötietojen siirtäminen EU:n tai ETA:n ulkopuolelle tai kansainväliselle järjestölle

Henkilötietoja ei luovuteta EU:n tai ETA:n ulkopuolelle tai kansainvälisille järjestöille.

9 Henkilötietojen säilyttämisajat

Kokeilun seurannasta ja arvioinnista laaditaan valtioneuvostolle ja eduskunnalle loppuraportti vuonna 2025. Seuranta- ja arviointiaineisto säilytetään loppuraportin julkaisemiseen saakka.

Kokeilulaissa säädetyn seurantatutkimuksen päätyttyä tutkimusaineisto arkistoidaan Kansallisarkiston seulontapäätöksellä. Kansallisarkisto arvioi arkistoitavan aineiston sisällön tutkimusten tarpeet ja tietosuojasäädösten velvoitteet huomioiden. Arkistoidut tietoaineistot suojataan säädösten edellyttämällä tavalla.

10 Rekisteröidyn oikeudet

Rekisteröidyllä tai hänen huoltajallaan on oikeus saada rekisterinpitäjältä tieto siitä, käsitelläänkö hänen henkilötietojaan.

Rekisteröidyllä on myös oikeus pyytää:

- itseään koskevat henkilötiedot
- rekisterinpitäjää oikaisemaan tai poistamaan virheelliset tai vanhentuneet tiedot
- henkilötietojensa käsittelyn rajoittamista

Mikäli rekisteröity katsoo, ettei hänen henkilötietojensa käsittely ole lainmukaista, rekisteröidyllä on oikeus tehdä asiasta valitus tietosuojavaltuutetulle.

11 Automaattinen päätöksenteko ja profilointi

Henkilötietoja ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon eikä profilointiin, joilla olisi vaikutuksia rekisteröityjen oikeuksiin tai vapauksiin nähden.

12 Henkilötietojen suojaaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö rekisterinpitäjänä on toteuttanut tarvittavat tekniset ja organisatoriset toimet sekä edellyttää niitä myös henkilötietojen käsittelijöiltä.